

הלכות סבה סימן תרל

צג באר הגולה

הגג, (ל) *משום דאמרין (ו) גוד (לא) אסיק מחיצתא: ז (לב) סבף על-גבי סמבוי שיש לו לחי (פרוש, ע"ז כמין עמוד) *או על-גבי פאר שיש לו פסין (פרוש, מרשי ע"ז (לג) סביבות הבאר לעשות רשות-הסביבה). הרי זו סבה כשרה לאותו שבת שבתוהך ההג בלבר, מתוך שלחי זה ופסין אלו מחצות לענין שבת, נחשב אותם כמחצות לענין סבה. (לד) ואין להחזיר אלא במקום שלחי (לה) ופסין (ס) מתירין לענין שבת, (לו) דאז שיה' מנא' (ר"ח): ח (לז) סבף על-גבי (ט) אכסדרה שיש לה פצימין, (לה) בין

באר היטב

(ו) גוד אסיק, פרוש, כאלו מחצות הבית עולות למעלה, וא"כ צריך שיששה ד' קונסין בשפת הגג עכ"פ מני צדדים מן נגד כחל הסבה, ט"ו: (ס) מתירין, כלומר דוקא כשהלחי עומד אצל הסבוי והפסין דוקא בשנה

משנה ברורה

מחצות מקשה³⁰⁰: (ל) משום דאמרין גוד וכו'. פרוש, כאלו שבת כחל הסבה משלה את מחצותיה למעלה³⁰¹, והרי יש להסבה מחצות. ודוקא בשהגג אינו בולט מן הבית ולחורץ, (כז) אבל בשהגג בולט לחורץ, אפילו לגבי שבת לא אמרין גוד אסיק, כדלעיל בסימן שמה סעיף 302): (לא) אסיק מחיצתא. (כח) ודוקא בשעה על שפת הגג ממש, אבל רחוק מזה אפילו פחות משלשה ספחים, לא אמרין לבדו וגוד קלוי עלמא³⁰³, (כט) והלכה כדעה ראשונה, (ל) דבכל בני לא אמרין לגבי סבה גוד אסיק: ז (לב) סבף על-גבי סמבוי שיש לו לחי. מודעתם המחבר, (לא) משמע דסביבא לה

כהפוסקים דאפילו בסמבוי המפשל ויש לו לחי מצד אחד [וסבף לשעור הכשר סבה לצד הלחי] פספסו כשר, והטעם, דעל-ידי לחי נחשב לענין שבת אפילו רחב משהו כאלו היה מחצה לאותו צד, ואספסו יש לו שלש מחצות והרי מן החורה רשות-הסביבה, ואמרין: מגו דהרי מחצה לענין שבת הרי נמי מחצה לענין סבה³⁰⁴ בשבת שאקלע בתוך החג³⁰⁵, ואף-על-גב דמדרבנן אסור לטלטל בשלש מחצות, בשבת דסבה מטר משום מצות סבה: (לג) סביבות הפאר וכו'. הינו, ארבע קורות נעוצות בארבעה רוחות זו כנגד זו, שכל קורה נוטה אמה לכאן ואמה לכאן, והתירוט משום עולי רגלים שיהיו יכולים לשאב מים לבהמתן מן הבור שהיא רשות-הסביבה ועומד ברשות-הרבים, ועל-ידי הפסין נעשה סביבות הפאר רשות-הסביבה. ואף-על-גב דלא התירו זה אלא לעולי רגלים, הלא משום מצות סבה התירו פספסו דבר זה בשבת שבתוהך הניג: (לד) ואין להחזיר וכו'. הינו משום דהמחבר סתם, ומשמע דסביבא לה להחזיר בכל גונו, לכן פא לומר דלמעשה יש להחזיר כדעת הפוסקים (נ) ואין להחזיר אלא במקום שלחי מתיר לענין שבת, הינו במקום סתום משלש דוחות ודוחות רביעית יש לו לחי, דשם מטר אף מדרבנן לטלטל בשבת, בזה מתירין לענין סבה בשבת משום 'מגו', אף דלענין סבה לא נוכל לחשוב פי אם שתי דפנות, שהסבף הוא רק לצד הלחי לבד: (לה) ופסין מתירין. בזמן שיש עולי רגלים, (לו) והאינא דליקא עולי רגלים, הלא דלא שביחי מנא דמטר דלבר-מטוה, וגם דוקא (לז) ברשות-הרבים ולא פחצור: ח (לז) סבף על-גבי אכסדרה. פרוש: אכסדרה זו היא שני במקום הדק יש לסמף ארצה ראשונה, דכתב האליה רבה דכן הוא עקר: ח (לז) סבף על-גבי אכסדרה. פרוש: אכסדרה זו היא שני במלים זה כנגד זה ומקשה מקרה, וסמוך לקרוי צד הקצה הסתם סבף הסבף, נמצא שהסבה הזו אין לה אלא שני סתלים, ופצימין (לה) הוא שני עמודים בולטים ברוח השלישי — אף-על-פי שסבבה אחרת שאין לה אלא שני סתלים ופצימין סבבוי זה כנגד זה, אמרין סעיף ג דצריך פס ארבעה ומשהו, כאן די בפצימין, דכיון שיש פצימין אמרין פי תקרה יורד וסותם, כלומר, פי תקרה של האכסדרה, שהיא הקרוי של אכסדרה, יורד וסותם, נמצא שיש לסבה דין שלישי, אבל בלא פצימין לא אמרין דיוור וסותם, ופצימין אלו, אף-על-פי שאינם נראים בפנים לעומד בפסא אלא לעומד חוצה לה, וגם לא נעשו לכתחלה בשביל מחצות הסבה, מכל מקום מועילים. ועל זה כתב רמ"א שאחרים חולקין וסביבא להו דאפילו על-ידי פצימין לא מהני, (לו) ואפילו אם היו הפצימין רחבין ספחה, בין שישני הדפנות אין מחברין מין ג"ס, כמו שכתוב סוף סימן ע"א, אבל אם היו דפנות כמין ג"ס ובשלישי בולטין הפצימין ספחה, מהני (לו) אם היה סמוך ברוח השלישית לתקרת האכסדרה, (לח) דאמרין פי תקרה של האכסדרה יורד וסותם, ומיהו, ברא"ש משמע דבצי נמי צוירת הפתח, וכתב הב"ח, דהינו דוקא בגזאה הפצימין בחוץ ולשהו מבפנים, אבל נראה בפנים ולשהו בחוץ לא בעי צוירת הפתח (אף-על-גב דבסעיף ב מבאר דבענין ספח מרנה וגם צוירת הפתח, הלא בין דפנות השלישי סמוך לתקרת האכסדרה, אמרין פי תקרה של האכסדרה יורד וסותם), והמגן-אברהם מספק על זה, ומשמע דדעתו דלברא"ש צריך בכל גונו צוירת הפתח, ולא אמרין בזה פי תקרה יורד וסותם כמו בסימן ע"א, דתקרת האכסדרה לצדף עצמו צבירי ולא לצדף סבה³⁰⁶: (לח) בין שיהיו נראין בפנים, הינו, שהעומד

שער השו"ע

(כ) מגן-אברהם ושא"י: (כח) חדושי תריס"א. ונראה שלזה גסרין מן השי"ו במה שכתב צריך שיששה ד' קונסין וכו' כמין נגד פתלי הפתח: (כט) אליה רבה, וכן משמע מלבוש: (ל) וכן בסרי-נגדים הבאין לו מקום אחר אין לו לסור עצמו אף טפחה כו', וכלא ברבא, דהא בגמרא נשאר כו' בחימו, והמתח ספק מקמורין: (לג) מגן-אברהם והגר"א: (לג) הגר"א: (לד) מגן-אברהם והגר"א: (לה) מן איחא ברין, ואף-על-פי השני עמודים הם דוחקין זה מזה, ולא כמו לרש"י וסיעורו דבעין שיהא כל העד של האכסדרה (שהוא לפי צדו רחם השלישי של הסבה) מלא פצימין וכן כל אחד להברו פחות מני ספחים ומשעם לבדו: (לו) מן מוכח מטען-אברהם: (לו) והוא צויר אחר ממה שצוירנו בריוש הקרינו בבאר השלחן-צדף: (לח) ואף-על-גב דתקרת האכסדרה לצדף עצמה צבירי ולא לצדף הסבה, מכל מקום בצדף הסבוא ופצימין מהני ומחישו. וצין בטען-אברהם שצדד דבעין שיהא תקרת האכסדרה על-פני פנים רחב ד' ספחים, דאי לא הרי לא אמרין פי תקרה יורד וסותם, ודלא כב"ח³⁰⁷. והנה כל זה כתב המגן-אברהם לדעת שארי פוסקים דלא הווצירו הקצה דצוירת הפתח שכתב הרא"ש ומכרחין אנו לבוא לפי תקרה יורד וסותם, אבל לפי מה שכתב הרא"ש דבענין נמי צוירת הפתח, וכפי שהטעם הרא"ש הטעם דמדאורייתא סגי בצוירת הפתח לבד ולכן חקלו נראה בחוץ ולשהו מבפנים וקמו בשבת משום לחי, וה לא צריכין קל לברא"ש צריך בכל גונו צוירת הפתח יורד וסותם, וזהו שכתב המגן-אברהם צימיה משמע ברא"ש וכו', קאלו חזרו מדבריו הראשונים לענין תקרה, אף יש לענין קצת, מנא לה להמגן-אברהם דבעין שיהא רחב הפצימין ספח לפי סבתו הרא"ש:

הַלְבוּת סֶפֶה סִימָן תַּרְל

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טז]

לגבי סֶפֶה סִימָן לְךָ דְּבַעֲנִין מִחֻצוֹת מִשְׁשֹׁט.

(30) ובטעם הדבר כתב הלבוש (סי' ו), שנאמר בסוכה דין יתשבו כעין תדורו, ואין דיור בלא מחיצות.

[משנ"ב ס"ק ל]

מַעֲלָה אֶת מִחְצוֹתֶיהָ לְמַעֲלָה⁽³¹⁾ וכו', כִּדְלַעֲיֵל בְּסִימָן שְׁמֵה סְעִיף⁽³²⁾.

(31) ובביאור דין גוד אסיק, ביאר בחידושי הגר"ח הלוי (על הרמב"ם פ"ד מהל' סוכה ד"א) שנחשב כאילו עצם המחיצות עולות למעלה, מאידך, החזו"א (גליונות שם) כתב שאין הכוונה שהמחיצות עולות וגדרות את שמעליהן, אלא שעצם הדבר שהדפנות גדרות במקומן את המקום מרשות הרבים, מחשיב אף את המקום שעל גביהן כגודר, שהרי אף הוא מופרד מרשות הרבים. [וראה במשנ"ב לקמן (סי' תרלב ס"ק ד) שיש אומרים שאף כשהופן אינה מגיעה לסכך אפשר לומר עליה דין דופן עקומה, והיינו מחמת שמקום האייר נחשב בדופן [אמיתית] על ידי דין גוד אסיק, כפי שכתבנו להלן (סי' מד)].

(32) ואם הגג בולט רק מעט מבגוד המחיצות, כתב בבית"ל שם (ד"ה ט) לענין דין רשות היחיד, שלדעת המג"א בשם תוס' אפשר לימר גוד אסיק כל שאינו בולט ארבעה טפחים, ושמשתימת הפוסקים נראה שאפילו אם בולט משהו אין אומרים גוד אסיק, והחזו"א כתב (א"ח סי' קד ס"ק ו), שעד טפח, או על כל פנים חצי טפח, אין בליטת הגג נחשבת כבליטה.

[משנ"ב ס"ק לא]

לֹא אֶמְרִינָן לְבִדּוּ וְגִידּוּ לְבָלֵי עֲלָמָא⁽³³⁾.

(33) ואף שלענין דפנות שנמוכות מהסכך ואף אינן כנסו, כתב השו"ע להלן (סי' ט) שאומרים גוד אסיק' ולבדו' כדי להכשיר את הסוכה [וכן העיר בזכרון שמואל סי' בו אות ה ס"ק ב], ביאר הגר"ג קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכח) שכיון שיש שם מחיצות שניכרות בסוכה ואין צורך אלא להעלותן, אפשר לומר גוד אסיק' אף כשלא יגיעו על ידי כך לסכך, מה שאין כן בענינו, שאין מחיצות ניכרות בסוכה שעל הגג, ולולא דין גוד אסיק' אין לסוכה דפנות, אין אומרים באופן זה גוד אסיק' כשהמחיצות אינן בגוד הסכך.

[משנ"ב ס"ק לב]

מִנּוּ דְהָרִי מִחֻצָה לְעֵנָן שֶׁבֶת הָרִי נִמִּי מִחֻצָה לְעֵנָן סֶפֶה סֶפֶה⁽³⁴⁾ בְּשֶׁקֶת שְׂאֵקָלַע בְּחוּף הַתְּהָרִים⁽³⁵⁾.

(34) אמנם, בשבת הרי די בגרירת הרוח ואין דין שיהיו מחיצות, ולפיכך די בלחי או בפסי ביראות, ואם כן העיר העמק ברכה (סוכה א"ת ח) אין אומרים מינו משבת לסוכה, הרי לענין סוכה יש דין שיהיו דפנות, ולחי אינו בדופן [וראה ריטב"א סוכה ו, א ד"ה גופא], אכן מבואר בשו"ת אנדרת משה (א"ח ח"א סי' קעט) שמהר"ן (סוכה ג, א מדפי הרי"ף) מוכח שאין כוונת ה'מינו' שכשם שיש לדופן זו חשיבות לענין שבת כך יש לה חשיבות לענין סוכה, אלא רק שכיון שבשבת מתעילה הדופן, אין לנהוג לגבי סוכה שלא תיחשב כדופן, מחמת שהדבר נראה כסתירה, וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק יא).

(35) ואף שמבואר בגמ' (סוכה כג, א) שסוכה שאינה ראויה לשבת בה שבעה ימים אינה נחשבת סוכה [בין לרי"מ ולבין לרי"י, עין שם], ואם כן סוכה זו שאינה כשרה אלא בשבת לכאורה אינה נחשבת

כסוכה [וכן הקשו הפמ"ג (א"א ס"ק י) והבית מאיר כאן, עין שם בדבריהם], כתבו הרש"ש (סוכה ז, א) והמחזיקי שו"ח (שם) שאף על פסול זה נאמר 'מינו' להכשירו, שכשם שלענין שבת אין חיסרון של 'אינה ראויה לשבעה', כך לענין סוכה [בשבת]. אכן, בשו"ת בנין שלמה (ח"א סי' מו ד"ה ודע עוד) דחה סברא זו מפני שלא נאמר מינו על פסול שאינו שייך לדיני דפנות, משום שאינו שייך לגבי דיני שבת, וכן מבואר במנחת חינוך (מצוה שכה אות יא ד"ה שוב) שאין להכשיר דפנות נזולות לסוכה בשבת משום מינו, משום שפסולן אינו שייך לדיני דפנות.

ובשו"ת המרחשת (ח"א סי' טו א"ת ח) תירץ, שפסול סוכה שאינה ראויה לשבעה לא נאמר אלא בסכך, אך הרפנות אין צורך שיהיו ראויות לשבעה [ואף שהגמ' שם דנה לפסול סוכה על גבי בהמה משום שאינה ראויה לשבעה מחמת שאסור לעלות אליה ביום טוב, אף שהחיסרון אינו בסכך, מי"מ כיון שיש שם חיסרון בכל הסוכה מחמת שכולה אינה ראויה לשבעה, נחשב הדבר כפסול בסכך], וכן מבואר ברש"ש (סוכה כג, א).

ובשו"ת בנין שלמה (שם ד"ה ואכן ליישב) תירץ, שהפסול של אינה ראויה לשבעה לא נאמר אלא כשאינה ראויה לשהות בה שבעה ימים, שמחמת כך נחשבת שאינה אפילו כדירת עראי, אך כשראויה לשהות בה אלא שאינה כשרה, אין חיסרון בדבר.

ואף שגם ביום טוב נאסר להוציא מרשות לרשות שלא לצורך, כמבואר ברמ"א (סי' תקיח ס"א), ואם כן לכאורה אף ביום טוב יש להכשיר את הסוכה מדין מינו, שהרי על ידי הלחי הותר הטלטול שלא לצורך, ואם כן נאמר מינו שנחשב בדופן לענין יום טוב נחשב בדופן לענין סוכה [וכן הקשה הרעק"א (ירוש' חידוש מכת"י סוכה ו, א) וכעין זה הקשה גם הקבא רקשייתא (שאלה פט), ונשארו בעצמם], כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' קעט) שיש לומר שאין אומרים מינו אלא כשהלחי מתיר בפועל את הטלטול הנצרך לצורך מצות סוכה, ואם כן ביום טוב הרי כל הטלטולים שנעשים לצורך מצות סוכה נחשבים לצורך יום טוב ואינם צריכים לחי, ולפיכך אין אומרים מינו. [וראה עוד מה שכתב שם בישוב קה"ת הרעק"א (שם) אין אומרים מינו בזמננו, שאין לנו רשות הרבים מדאורייתא, ממה שמעיל הלחי בשבת לגבי דין טלטול דרבנן, לסוכה שצריכה דופן שלישית טפח מדאורייתא].

[משנ"ב ס"ק לד]

דְּתַקַּתְהָ הָאֶפְסָדָהּ לְצַרְךָ עֲצָמוּ עֲבִידֵי וְלֹא לְצַרְךָ סֶפֶה⁽³⁶⁾.

(36) ובטעם הדבר שאין אומרים 'פי תקרה ירד וסותם' על קצה הסכך [כשהוא שוה וישר, ראה שו"ע סי' שסא ס"ב, ובשו"ת הלכות שם (סי' ו)], כתב הר"ן (סוכה ט, א מרפי הרי"ף ד"ה איתמר) שכיון שאינו קבוע אלא עראי, אינו נחשב כתקרה לענין דין 'פי תקרה'.

[שעה"צ ס"ק לח]

דָּא לֹא כִּי לֹא אֶמְרִינָן פִּי תַקְרָה יָרֵד וְסוּתָם, וְלֹא כִּי⁽³⁷⁾.

(37) ואף על פי שדעת הבית יוסף (סי' שסא ס"ב) שאף אם רוחב התקרה הוא פחות מארבעה טפחים אומרים 'פי תקרה', מי"מ הרמ"א שם כתב שאין אומרים דין 'פי תקרה' אלא אם כן רוחבו הוא ארבעה טפחים, וכתב במשנ"ב שם (ס"ק טו) ובבית"ל שם (ד"ה יש אומרים) שכן הלכה, וכן מבואר במשנ"ב להלן (ס"ק מ). ואף ה"ח שכתב כאן שרי בטפח, לא היקל אלא משום שמכך שמספיק שיהיה בדופן השלישית של הסוכה רק טפח, מוכח שאין צורך מחיצה גמורה, ומספיק שתהיה בו סתימה בעלמא, ואף על זה נחלק המג"א.

ק נקבא ע"י ר ליהו
הריבוי פ"י פריש
ע"י פ"קרא כ"ו
ש"קב ת"ב הפג"ר ע"י
ש בקרא ע"י ט"ז
ח למש"ה ע"י י"ז
א יומא דאמ"ר ע"י
ב ע"י כ"ו
ג יומא ע"י כ"ד
ד יומא ע"י כ"ג
ע"י ח ט"ז ע"י כ"ב
ריבוי פ"י

הלכות סבה סימן תרל

שהיו נראים מבפנים ואין נראין מבהוץ (לט) בין שהיו נראים מבהוץ ואין נראין מבפנים, כשהיה לא היו לה פצימין ופסולתה, ומפני שהיא סבה העשויה כמבוי, שהיה אין לה אלא שני עדי האבסדרה, ואמצע האבסדרה אין בו כהלך ושיקנודו אין לו פצימין (פציס, פרוש לחי ומתנה). (כל זה הוא לשון הרמב"ם, (מ) אבל אחרים חולקין, ולכן (מא) אין לעשות סבה בכהאי גוונא): ט שהיה דקפנותיה גבוהים שבעה ומשהו והעמידם (מב) בפחות משלשה סמוך לארץ, כשהיה (מג) אפלו הגג גבוה הרבה, ובלבד שהיה מן קנודו, ואפלו אינו מן קנודו ממך (מד) רק שהוא בחוף שלשה קנודו, כשהיה ואם אינה גבוה אלא עשרה טפחים, אפלו אין פרסן אלא ארבעה ושני משווין כשהיה שמעמידה באמצע, ואמרינן לבדו למעלה ולמטה וחסוב סתום. יהיה הקפנות גבוהות מן הארץ שלשה טפחים, (מה) פסולת: י (מו) העושה סבתו בין האילנות והאילנות קפנות לה, אם היו (מז) חוקים או שקשר אותם וחזק אותם (מח) עד שלא תהא (י) הרום-קצויה מניחה אותם סמיד, (מט) ומלא בין האוירים קתן וקש כדי שלא תניד אותם הרומ וקשר אותם, הרי זו כשהיה. [*] "על-פ"ן אין נכון לעשות (נ) כל המחצות מיריעות של פשתן בלא קנים אף-על-פי שקשרן בטוב, וזמין דמתקן ולאו ארעתה והוי לה מחצה שאינה יכולה לעמד בפני רוח מצונה. והרצה לעשות בפרדים, טוב שיארג

באר היטב שיערי תשובה

השנה למעלה קנודו בארץ הכית קמח לאתו נזיות ותנה חספה באותו חלק הזוית עד הקורה, נמצא שאין לפסה מחצות רק שנים של הכית ושלשית אין לה רק שהקורה שלקעלה אקרנן יורד וסותם עד למטה וקנה לה ג' מחצות דתי בנות, רק ששנים שני קנים פחת הקורה, אחד אצל כהל הכית ואחד במקום סיים מחצה הני דתינו במקום שכלה הסף של הפנה, וטעם קנים אלו כדי שהיה צורה ברסן הני מקמת התקרה שעל שני הקנים, שהרי אין כאן מחצה כי נמש אלא סתמת כי תקרה יורד וסותם וע"כ צריך צורת הפסת, ע"ש: (י) הריס. אפלו עומדת בבית שאין שם רוח אנה מחצה, מ"א. וע"י בהלכות ח"ב סימן נ שיערי תשובה שם שהקורה עשויה מפרץ הריס טויה אותם אלא שהיתה נחמה בחצר טקף מחצות באתות, ע"ש, וע"י סימן רמ ס"ו:

באר הולכה באור הלכה

לקבוצה דוקא פשיש ע"ש באר, ולא כדעת הראב"י דסבירא לה אף-על-פי שאין שם בור, כמבא ברא"ש, וע"י במאמר-מורה"י, וצריך ע"י: פנה: ומבפנים נמשך עם הכתל קשונה: (מ) אכל אחרים חולקין וכ"ו. כתב הש"י: מי שרוצה לעשות סבתו בפנת שלו ולפרץ הגג למעלה כמו שעוהגים, וכתלי הבית יהיה סתלי הסכה, דתינו שרוצה לעשות בפנת של כהל מודה וכתל דרום, ונמצא שאין כאן אלא שני מחצות ולמעלה מנת קורת הבית, בנה לכלי עצמה וש לומר פי תקרה יורד וסותם, דקורה זו לצורך הבית נעשה והספה גס-פ"ן בבית, ואם-פ"ן תהה לה כאלו יש לה שלש מחצות; ומכל מקום ב"ן דלא הני מחצה ממך רק על-ד"י פי תקרה, צריך לעשות לה גם צורת הפתח, דתינו ששנים פחת הקורה שני קנים, אחד אצל כהל הבית ואחד במקום סיום המחצה, דתינו במקום שכלה הסף של הפנה (ואף דכעלמא צורת הפתח לבד לא מתני במקום מחצה שלישית, כנ"ל בסעיף ב, הכא בצורה פי תקרה מתינו), והעמידו דכ"י (לט) כמה אחרונים, אמנם בפרי-מגדים וכן בבבאי-בבלי וצ"ל ב"ן דלא אקרנן פי תקרה יורד וסותם כי אם בשני רגלי ארבעה טפחים, וכתב קורת הבית אינו רחב פ"ל-פך, ועל-פ"ן מסיק בבבאי-בבלי דטוב יותר שישים פס אחד שרחב טפח מרנה פחת הקורה פחות משלשה טפחים מן הכתל של הבית, וקנה אחר במקום שכלה הסף של הפנה, דנה בשר בלא פי תקרה יורד וסותם) כמו בשאר סבה שלשת פנות, וקנה לא בעינן רוב הקורה ארבעה טפחים, כמבאר בסעיף ב: (מא) אין לעשות סבה בכהאי גוונא. כתב הלבוש דתינו רק לבתולה, (מ) אכל בריצבד יש לסמוך על דעה ראשונה: ט (מב) פחות משלשה וכ"ו. דאמרינן לבדו והוי פסותם, ונמצא שיש כאן עשרה טפחים: (מג) אפלו הגג גבוה הרבה, דאמרינן (מח) בור אסיק מחיצתא, ותינו בלאו המחצות מניעות לפסן: (מד) רק שהוא בחוף שלישה, דאמרינן לבדו מן הצד, אבל אם היה שלשה טפחים פסולת, דאפלו אם היו מחצות מציעות מפש לפסן, קנימא לן דאם הם מרתקים מן הסך שלשה טפחים פסול, ובל-ש"ן בנה: (מה) פסולה. אפלו היו הדפנות גבוהות עשרה טפחים ויותר, וכל מחצה שהגדיים יכולות לבקע פתחיו (מז) אינה תשובה מחצה כלל: י (מו) העושה סבתו כ"ו. ולא סמכה (מג) על-ב"י האילן, דאם לא-כן אין עולין לה ביום-טוב, כמו שכתב סימן תרכ"ב סעיף ג: (מז) חוקים. ואם רב הדפן (מד) מן החוק, משמע קצת בתוספת דכשרה, דעל-יד-יונה שוב אין הולך ונכא ברוח: (מח) עד שלא תהא הרום-קצויה מניחה אותם. רוצה לומר, דאם מניחה אותם, אפלו אין ככת הריס להפיל אותם לגמרי רק שעל-די הרום (מה) הולף המחצה וקא, קנימא לן דשוב לא תשיבא מחצה: (מ) ואפלו (מו) עומדת בבית שאין שם רוח כלל, לא תשיבא מחצה: (מט) ומלא בין האוירים כ"ו. הנינו אם שעור הסכה שהוא עשרה טפחים בלבה הוא גם מן הענפים, (מו) דאי לא הכי לא בעינן לנה: (נ) כל המחצות וכ"ו. דעה הש"י, דמחצה אחת מן שלש מחצות שצריך לעשות בסבה יכול לעשות מיריעות, (מח) אבל כממה אחרונים משמע דאף מחצה אחת אין לעשות מפרדים:111, אם לא שיארג במחצות של קנים פחות משלשה טפחים, אבל מחצה רביעית

שיערי תשובה

(לט) והמחצית-השקל קצוד עוד יותר, הדרשת הבית ומגו-אברהם שתשיבו עם המתרש"א בענין סך צ"לני אבסדרה טעם, גם צורת הפסת לא בעינן בנה, דבנה לבל"י ע"למא אקרנן פי תקרה יורד וסותם, אכן גם לדידה: שאר מה שפסקו הפרי-מגדים דכ"י לא אקרנן פי תקרה כי אם בשני רגלי ד"י טפחים, וכל מן תכנן להג כמו שכתבנו בפנים בשם הבבאי-בבלי: (מ) והעיקר בלתי נכח: (מח) הריטב"א: (מג) פוסקים: (מז) רש"י: (מח) מנין-אברהם: (מח) בן מנחם טו"ש" דבור המתחיל "שאנינו יכולה", וכתבנו בחב"ו ג"כ מן ה"י והריטב"א ותאור ור"ש. ודקו לרש"י לפרש פ"ן, דאי לא הכי וכל קצת הממרא דמקשה יתא איבא נומ"ו, שקדאי לא יכל על-די הרום אחריו שלמה מן הנוף האילן הוא קשה וצ"ב: (מח) בן-אברהם ור"א, דלא כהלכות קטנות המוכא בבאר היטב: (מז) בן מנחם טו"ש" ופשוט: (מח) שבות-יצחק המוכא בפשי-תשובה (ומה שצ"ח לדק דגם הש"י מודה לנה, זה אינו), וכן בנהי-שלום ובאליה רבה שמרצי לקצת הש"י דבהמה אם בפרה וק"א, מה שאין פן בידיעה אם תנתק הקשר שלמה לא יתא כלל, כמילא אין לנו ראה לקטרו של הש"י:

הלכות סֵפֶה סִימָן תרל

ביאורים ומוסכמים

[משנ"ב ס"ק לו]

הינה, שִׁמְכַחֲרִין נֶכְד שְׁבוּלֵט³⁸.

38) ואפילו אם אינו בולט אלא כלשהו, כתב החזו"א (א"ח סי' טו ס"ה) שמועיל להכשיר את הסוכה (שונה הלכות סי"ב).

[משנ"ב ס"ק מ]

דְּזָה לְשֵׁר בְּלֹא פִי תִקְרָה יוֹרֵד וְכוּת³⁹.

39) אמנם, החזו"א כתב (א"ח סי' קיא ס"ה, יו"ד סי' קעב ס"ג) שתקרה אינה נחשבת בצורת הפתח, אלא צריך להניח קנה נפרד על גבי הקנים שבצדדים (שונה הלכות סי"ד, וראה שונה הלכות סי' שסב ס"ב), והובאו דבריו לעיל (ס"ק יג).

[משנ"ב ס"ק מז]

דְּאִמְרִין לְבִידוֹן קֵן הַצֵּד⁴⁰.

40) מבואר בדבריו שאפשר להכשיר סוכה גם כשנצרכות להכשיר הסוכה שתי הלכות, גוד אסיק' וילבוד'. אמנם, לענין מקום שצריך לומר גוד אסיק' וירופן עקומה כדי להכשיר את הסוכה, כתב לקמן (סי' תרלב ס"ד) שלפי הר"ן אין מכשירים את הסוכה, וכן פסקו כמה פוסקים, וכן הקשו הט"ז (סי' תרלב ס"א) והרעק"א (בשו"ת מהדריק סי' יב, ובהג' רעק"א סי' תרלב על מג"א ס"ק א) מהו החילוק בין מה שמבואר בר"ן שאין מכשירים סוכה על ידי שתי הלכות, לבין מה שמבואר כאן שמכשירים על ידי גוד אסיק' וילבוד'. אכן, מבואר במשנ"ב לקמן (סי' תרלב ס"ב) שהטעם שאין מכשירים על ידי גוד אסיק' וירופן עקומה, הוא משום שכדי לומר 'ירופן עקומה' צריך שייחשב הסכך הפסול כהמשך הירופן וכחלק מהירופן שהתקמה בסופה, ובשיש הפסק אויר באמצע אי אפשר לומר כן. וכן כתב העגמק ברכה (עמ' פד) שמוכח מהר"ן שאין החיסרון מצד שאין אומרים שתי הלכות, אלא מצד שירופן עקומה צריך שתגיע הירופן לסכך. וכן כתבו הבכורי יעקב (סי' תרלב ס"ב) והחזו"א (א"ח סי' עז ס"ק ז), שאפשר להכשיר על ידי שתי הלכות, כמבואר כאן, ורק לגבי דין 'ירופן עקומה' כתב הר"ן שאי אפשר להכשירה כשאינה מגיעה עד הסכך בלא דין נוסף [וראה ר"ן ב', א מרפי הרי"ף], וראה מה שכתבנו לקמן (סי' תרלב ס"ד).

[משנ"ב ס"ק מה]

אֵינָה תְּשׁוּבָה מִתְּצַה לְכָל⁴¹.

41) ואם מאחורי המחיצה התלויה בנובה שלשה טפחים העמיד מחיצה אחרת על הקרקע שגובהה תשעה טפחים, כתב החזו"א (א"ח סי' עה ס"ק טז) שאם הרוח בין המחיצות הוא פחות משלשה טפחים, מצטרפות הן יחד ונחשבות כמחיצה אחת גבוהה עשרה טפחים שמגיעה לארץ שהתקמה, אך אם הפרש ביניהן הוא יותר משלשה טפחים, אין ברוח זו מחיצה כשרה, וכן כתב במקום אחר (שם סי' טח ס"ק י), שאף באופן שגדיים אינם יכולים לבקוע מתחת למחיצה התלויה [כגון במקרה הנ"ל, שהגדיים אינם יכולים לבקוע מתחת למחיצה התלויה מהמת המחיצה השנייה שמגיעה לארץ]. אין היא נחשבת כמחיצה, ובטעם הדבר כתב הגר"ש אויערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות א בהע'), שכך נאמרה ההלכה, שמחיצה תלויה אינה נחשבת כמחיצה בכל אופן, כיון שצריך שתהיה המחיצה תוך שלשה טפחים לארץ, ולפיכך אין מועיל מה שגדיים אינם בוקעים דרכה.

אמנם, כשעובי המחיצה הוא ארבעה טפחים (ויש אומרים טפח, ראה לעיל (הע' 37)), מבואר לעיל (ס"ק מ) שאומרים 'פי תקרה' אף

שגדיים בוקעים תחתיה, וכתב הערוך לנר (סוכה טז, א) שמבואר בריטב"א בעירובין שאומרים בזה 'גוד אחית' או 'פי תקרה' אף כשאינה מגיעה לתוך שלשה טפחים לארץ, מפני שהיא רחבה [טפח] והרי היא בסתימה גמורה.

[משנ"ב ס"ק מח]

קִמְנָא לֵן דְּשׁוּב לֹא תְּשִׁיבָא מִתְּצַה⁴² וכו', לֹא תְּשִׁיבָה מִתְּצַה⁴³.

42) משמע שעצם תוחת המחיצה פוסלת אותה, ולא מחמת שעל ידי התווה מוגבהת היא מהארץ שלשה טפחים, וכן דייקו מדבריו הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה סוכות פי"ז דבר הלכה אות א), והעמק ברכה (סוכה אות יט), וביאר העמק ברכה טעם הדבר, שאף שגם במקום שזוה אליו היא מחיצה, מימי נאמר שיעור בחוק המחיצה שאם אינה חזקה ועומדת במקומה אינה מחיצה. וכן מבואר בשו"ת משכנות יעקב (א"ח סי' קג ד"ה וכן) שאף אם זה קצת אינה נחשבת כמחיצה, וכן כתב בשו"ת יד אליהו (פסקים סי' כד), וכן הוכיח הגר"ש אלישיב (הערות סוכה כד, א) מדברי המחצ"ש (סי' שסב ס"ק בא), וכן דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה שב ס"א) למעשה.

מאידך, החזו"א כתב (א"ח סי' עז ס"ק ו) שאין מחיצת סוכה נפסלת אלא אם כן הרוח מעיפה אותה עד שהיא מוגבהת מהקרקע שלשה טפחים [או שמפרידה את המחיצה באמצעה עד שנפרדים חלקיה זה מזה שלשה טפחים] ומתבטלת מהיות מחיצה, וכן מבואר בקרית ספר (פי"ד מהל' סוכה הי"ד), וראה עוד מה שכתבנו לעיל (סי' שסב ס"ק ז).

ובשו"ת אגרות משה (א"ח סי' מ אות ב) כתב, שאף שלענין שבת מחיצה אינה נפסלת בדעיבה אם אינה זה שלשה טפחים, אך לענין סוכה יתכן שנפסלת אף אם אינה זה אלא מעט, כיון שעל ידי תוחת המחיצות הסוכה אינה נחשבת כדירה, וחסר בהתשובו כעין תדורו, והוסיף, שאף אם קשר את מחיצת הסוכה גם מלמטה, צריך עיון אם כשרה היא לסוכה, שכן שהרוח הנושבת כנגד אמצע המחיצה גורמת לה שתתנדנד באמצעה ותתעגל, יתכן שעל ידי כך אינה נחשבת כדירה, ולכן ראוי להחמיר בזה. אך אם אף בלא הקשירה מלמטה לא היתה המחיצה זוה שלשה טפחים, כתב שם שכשרה היא לכתחילה, ואין צריך לחוש שמא ינתק הקשר במקום שאף בלא הקשירה לא היתה זוה כל כך. דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק יג) שאינה נפסלת על ידי שמתנדנדת באמצעיתה.

ובהגדרת רוח מצויה, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרכ ס"ק י).

43) והחזו"א (א"ח סי' נב ס"ק יד, וראה שונה הלכות סי' שסב ס"א וסי' שטו ס"ג) פקפק בזה קצת, שיתכן שכיון שבבית אינה זוה, אין בה חיסרון, מפני שהתווה היא הפוסלת ולא חיסרון הקביעות, ומאידך, יתכן שמחיצה רפויה כל כך שאינה ראויה לעמוד ברוח מצויה, אינה נחשבת כמחיצה כלל.

[משנ"ב ס"ק נ]

דְּאִף מִתְּצַה אַחַת אֵין לְעִשׂוֹת מְסֻדְיִימ⁴⁴.

44) ואף שלענין מחיצות בשאר דיני התורה לא חששו חכמים שזמא יתנתקו הסדינים על ידי הרוח, ביאר הגר"ש אויערבך (ששי"כ פכ"ד הע' קכד) שלענין סוכה חששו, כיון שהיא עשויה לשבעה ימים, וקיים חשש שיתנתקו במשך ימים אלו, ועוד, שמחיצות הסוכה הן דין דאורייתא, ולא רבנן בלבד.

המשך במילואים עמוד 66

